



Kompostering av matavfall

Information till dig som tänker
kompostera matavfall.



Kristianstads
kommun

Kompostering är en naturlig nedbrytning av organiskt material

Kompostering är en gammal metod att ta tillvara mat- och trädgårdsavfall. Allt dött material i naturen bryts så småningom ner till jord. Det kallas förmultning.

Maskar, kvalster, gråsuggor och tusenfotingar står för grovarbetet när de äter och tuggar det grövre materialet. Därefter tar bakterier och svampar över förmultningsprocessen.

Detta kan du dra nytta av i din egen trädgård, genom att använda en kompost. Det krävs en viss insats från din sida om komposten ska fungera. I denna broschyr får du några tips om hur komposten ska skötas.



Utsorterat organiskt matavfall som hämtas av Renhållningen i Kristianstad används för produktion av biogas.

Regler för kompostering

Det är tillåtet att kompostera trädgårdsavfall på den egna fastigheten. Det gäller både en- och flerfamiljshus.

Det är också tillåtet att kompostera matavfall. Men först måste du göra en skriftlig anmälan till miljö- och hälsoskyddsnämnden. Blanketter finns att ladda ner i blankettlagret på: www.kristianstad.se Anmälningsplikten som gäller för olika sätt att återvinna eller ta hand om avfall regleras i miljöbalkens avfallsförordning.

När du komposterar är du är skyldig att:

- se till att behållaren placeras och att komposten sköts så att olägenhet inte uppstår,
- själv ta hand om kompostjorden och
- låta kommunen ta hand om övrigt avfall.

Enligt den lokala renhållningsordningen måste du använda en skadedjurssäker kompostbehållare om du vill kompostera matavfall. Det innebär att behållaren ska vara utformad så att flugor, fåglar eller gnagare inte kan komma åt avfallet.

- Behållaren ska ha ett lock.
- Botten ska vara tät eller ha ett nät som håller gnagare borta.
- Hål och springor i kompostbehållaren får inte vara större än 5 mm.



Vad behövs för att komma igång?

Kompostbehållare

Förutom att kompostbehållaren ska vara skadedjurs-säker är det en fördel om den är isolerad. Du skapar då en mycket bättre arbetsmiljö för mikroorganismerna och förmultningsarbetet kan fortsätta även under den kalla delen av året. Behållaren ska vara så robust att den klarar av att avfallet blandas om.

Kompostbehållare finns i olika utföranden och storlekar. Det är en fördel om den har två fack som kan användas växelvis. Du kan också ha två komposter. För ett normalhushåll är det lagom med en behållare på 200-250 liter eller större. Oavsett vilken sorts behållare som väljs, måste den vara väl ventilerad för att mikroorganismerna ska få syre och kunna arbeta.



Strömaterial

Strömaterial används för inblandning och täckning av komposten. Strömaterial suger åt sig vatten, förbättrar luftigheten och tillför kol till komposten. Det gör förmultningen effektivare och motverkar dålig lukt och flugor. Det brukar gå åt 10-15 liter strö i månaden per hushåll.

Det är svårt att säga vilken typ av strö som är bäst, men blanda gärna strötyperna och pröva dig fram till vad som är bäst för din kompost. Olika sorter av strömaterial:

- **Trädgårdsavfall**

Ogräs, torrt gräs och liknande blandas och förvaras som strömaterial. Flisat trädgårdsavfall som kvistar och grenar är ett mycket bra strömaterial. Det ger god ventilation och bryts snabbt ned.

- **Torra löv och barr**

Trädgårdsavfall som består av löv blandat med barr och torrt gräs är ett bra strömaterial (undvik ek och bok).

- **Såg- och kutterspån**

Sågspån binder fukt mycket bra. Kutterspån ökar luftigheten, men binder fukt mindre bra. Använd inte spån från impregnerat trä.

- **Halm**

Hackad halm luftar komposten och kan användas som strömaterial.

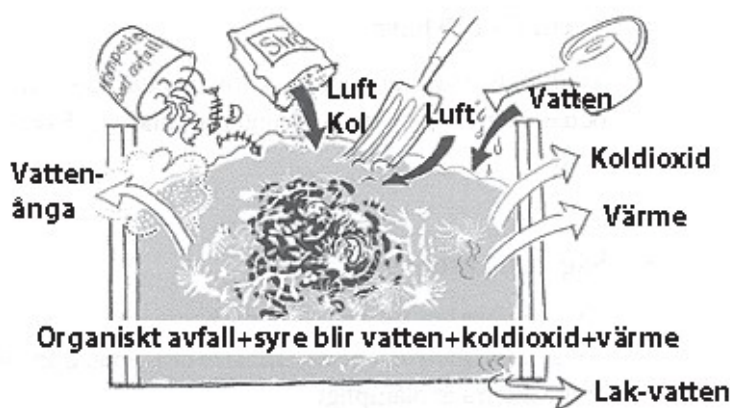
- **Torvströ**

Torvströ binder fukt och lukt mycket bra och förmultnar dessutom snabbt.



Vad behöver komposten?

- Mikroorganismerna behöver **syre** för att fungera. Om syret tar slut börjar avfallet ruttna och lukta illa. Luft måste komma in i komposten och kompostmaterialet får inte bli för kompakt. Rör om i komposten ibland för att undvika syrebrist.



- Det gäller att hitta en **balans mellan kol och kväve** i komposten. Kol ger mikroorganismerna energi och kväve är ett viktigt byggnadsmaterial. Blanda kväverikt matavfall med kolrikt trädgårdsavfall (eller annat strömaterial) för att "hålla balansen" i komposten.
- Mikroorganismerna behöver också **lagom fuktighet** för att fungera. Med lagom menas att komposten ska kännas som en urkramad svamp. Med för mycket vatten trängs syre bort med risk för förruttnelse. Med för lite vatten i komposten avstannar förmultningen.

- En fungerande kompost blir **varm**, ibland ända upp till 70 grader (men temperaturen bör inte gå över 40 grader). Det är kroppsvärmen från flera miljarder hårt arbetande mikroorganismer som höjer temperaturen! När komposten börjar bli färdig sjunker temperaturen. Det är inte bra om komposten blir för varm, då kan den steka sig själv till döds. Det syns på att mitten av komposten blivit alldeles vit men ytterdelarna är dåligt nedbrutna. Det är ett tecken på en för luftigt lagd och därför för näringsrik kompost. En för varm kompost medför också kväveförlust. Rör om och tillsätt gammal kompostjord.

Vad är komposterbart?

Hushållsavfall

- Råa och tillagade rester av kött och fisk.
- Frukt och grönsaksrester.
- Säd och mjölkprodukter.
- Ägg och äggskal.
- Te, kaffesump och filter.
- Hushållspapper, ofärgade servetter och näsdukar.

Trädgårdsavfall

Det är bra att blanda lite trädgårdsavfall med hushållsavfallet. Använd grenar, kvistar, löv, barr och gräsklipp i små mängder. Sjuka växtdelar ska inte läggas i komposten.





Hur ska komposten skötas?

Komposten mår bäst av att stå i ett skuggigt hörn på plan mark i trädgården. Fråga gärna grannen först om du tänker ställa den nära tomtgränsen. Det är bra om komposten är lättåtkomlig - även när det är vinter och mörkt.

Börja med att lägga lite ris eller kvistar i botten på komposten. Då kan luft komma in underifrån. Sedan grundar du med lite gammal kompostjord eller löv. Därefter kan du börja kompostera.

Tips

- Lägg hellre i avfall ofta och lite än sällan och mycket.
- Rör om i komposten varje gång du är där.
- Varva med olika sorters avfall.
- Finfördela stora bitar av matavfallet. Det gäller till exempel kött- och fiskrester, gammalt bröd, vitkåls-huvuden och gurkor. Finfördelningen gör så att nedbrytningen går snabbare och minskar risken för attflugor ska lockas till avfallet.
- Tillsätt strömaterial varje gång matavfall läggs i komposten. Du lär dig snabbt hur mycket strö som behövs. En del strö på tre delar avfall brukar vara lagom.

Vad beror det på om det blir fel?

Om du får problem med komposten har komposteringsprocessen kanske inte kommit igång. En väl fungerande kompost är fuktig som en urkramad tvättsvamp. Om komposten är för våt, tillsätt ett torrt fuktsugande strömaterial och rör om. Är komposten för torr, behöver vått avfall tillföras och omröras.

- **Det luktar illa**

För lite omrörning gör komposten alltför tät och kompakt. Syretillförseln blir inte tillräcklig, nedbrytningen fungerar inte och en "rutten" lukt uppstår. En annan orsak till dålig lukt kan vara för lite strömaterial i köksavfallet.

- **Processen går långsamt**

Det kan bero på flera saker:

För kallt: Isolera komposten. Fyll på med avfall ofta. Temperaturen bör hålla 20 - 40 grader i mitten av komposten.

För lite avfall: Fyll på med mer avfall eller gammal kompost.

Dålig ventilation: Tillsätt grövre strö, vattna och blanda om. Se till att luft kommer in i behållaren.

För lite kväve: Tillsätt kväverikt avfall, till exempel färskt gräs eller matavfall.

Komposten börjar bli färdig, speciellt i kombination med sjunkande temperatur.





- **Insekter i komposten**

Smådjur som dagmaskar, gråsuggor, tusenfotingar, sniglar, tvestjärtar och kvalster gör nytta i komposten. Det är däremot inte bra att få myror eller flugor i komposten.

Myror: Komposten är för torr. Vattna försiktigt och rör om.

Flugor: Rör om riktigt ordentligt i komposten, ända ner i botten och ut i kanterna. Täck sedan med ett tjockt lager av färskt såg- eller kutterspån. Larverna gillar inte detta! Försök få upp temperaturen i komposten till exempel med gödsel eller färskt gräs. Larverna dör av värmen.

När är komposten färdig?

Det tar minst ett år för en kompost att bli färdig. Hur fort det går beror bland annat på hur finfördelat det material som läggs i är och hur komposten sköts. I en isolerad behållare kan det gå fortare. Komposten är färdig när den inte längre känns varm. Avfallet har då brutits ned till ett mörkt material, som doftar och ser ut som jord.

Genom att titta, känna och lukta kan du avgöra om komposten är klar. En färdig kompost bör först sällas innan den läggs på en skyddad plats för att eftermogna. Helst ska den eftermogna lika länge som den legat i behållaren. Under eftermognaden förvandlar svampar och jordbakterier komposten till färdig mull.

Vad kan komposten användas till?

Den färdiga komposten är ett bra jordförbättringsmedel. Den är sprängfylld med näring och rena kraftpulvret för dina växter. Växtnäringen i den frigörs långsamt på ett sätt som växterna lätt tar till sig.

Blanda en del kompostjord med tre delar trädgårdsjord. Sprid blandningen på gräsmattan eller runt buskarna. Blanda ut den med ännu mer trädgårdsjord och du får en utmärkt planteringsjord (ren kompost är alldeles för stark att användas som såjord).

”Nästan färdig” kompost kan också grävas ner eller läggas i rabatter. Tänk på att den förbrukar syre för att fortsätta sin nedbrytning. Gräv ner den tidigt på våren så att den inte tar syre från späda plantor.

Lycka till med komposteringen!





Kristianstads
kommun

Har du frågor?

Kontakta

Medborgarcenter

Västra Storgatan 12

291 80 KRISTIANSTAD

Telefon: 044-13 50 00

E-post: kommun@kristianstad.se

